

צוואנציג מינוט וואס האבן געברענגט ברכה

שמים זענען זיי ארעסטירט געווארן דורך די פאליציי נאך א קורצע געיעג.

א קורצע אויספארשונג אויפן פלאץ וואס איז דורכגעפירט געווארן פאר די אראבער האט קלארגעשטעלט פאר די פאמיליע מיטגלידער פון וועלכע שרעקליכע צרה זיי זענען געראטעוועט געווארן.

ווען די טומל האט זיך עטוואס בארואיגט, דערנאך וואס די טעראריסטן זענען גענומען געווארן אין ארעסט, און די פאמיליע מיטגלידער, פון דער צווייטער זייט, האבן זיך אביסל בארואיגט פון דעם שאק וואס האט זיי געכאפט, האבן זיי זיך געוואנדן זיך צו אומקערן צו זייער שטוב און זיך לייגן שלאפן דאס וואס איז זיי איבערגעבליבן פון די נאכט שלאף.

אויפצומארגנס, ווען די נס איז פארעפנטליכט געווארן, איז קלאר געווארן דער צווייטער און איבעראשנדער טייל פון דער געשיכטע.

עס זעהט אויס אז אין די זעלבע מינוטן וואס פאמיליע ד. האט פארלאזט דעם זאל אין בני ברק אויפן וועג קיין נתיבות, האט נאך א משפחה, פאמיליע כ., וואס וואוינט אויך אין נתיבות, פארלאזט דעם זאל. אבער אין די צייט וואס פאמיליע ד. האבן זיך צוריקגעקערט אויף זייערע שפּוּרן, איז פאמיליע כ. ווייטער געפארן זייער ריזע גלייך קיין נתיבות אן קיין איבעררייס.

אזוי, ארום צוואנציג מינוט בעפאר פאמיליע ד. האבן אויך פאמיליע כ. באמערקט די קאר וואס שטייט אין דער זייט פון די וועג, זיי האבן זיך אויך אפגעשטעלט צו העלפן, אבער זיי האבן באלד באמערקט דעם אראבישן אויסזען פון דעם 'תמימות'דיג' דרייווער. און פארשטייט זיך אז זיי האבן זיך געאיילט ווייטער צו פארן, ווען זיי קלינגען פאר די פאליציי צו מעלדן וואס זיי האבן געזעהן.

"עס זענען דא מענטשן וואס זעהן אויס ווי טעראריסטן!" האבן זיי געמאלדן דראמאטיש, אבער דער פאליציאנט פון די אנדערע זייט פון דער ליניע איז געווען מיט... ער האט זיך צוגעהערט מיט א האלבע אויער צו די קלאגע און האט באשלאסן אז עס איז נישט דרינגענד. צום סוף האט אים זיין געוויסן געשלאגן, און האט באשלאסן שיקן צוויי פאטראל-אויטאס אויפן ארט. דאס זענען געווען די פאליציאנטן וועלכע זענען בחסדי שמים אנגעקומען אויפן ארט פונקט אין דעם קריטישן מאמענט, ווען דער פאטער פון די פאמיליע ד. איז געשטאנען אקעגן די אראבער.

עס איז גרינג זיך פארצושטעלן וואס וואלט געקענט זיין דער גורל פון פאמיליע ד. ווען זיי וואלטן נישט צוריק בענטשן א לכתחילה'דיגע ברכת המזון. זיי וואלטן אנגעקומען צו די סצענע אסאך איידער די פאליציי זענען אנגעקומען און זיי וואלטן זיך גענויטיגט אין א אמת'ע נס זיך צו ראטעווען.

א דאנק די השתדלות פון די פאמיליע אויף די מצוה פון ברכת המזון, האבן זיי זוכה געווען מיטן אויבערשטנס'ן הילף צו ראטעווען זייער לעבן און זייער פארמעגן, און אוודאי צו דאנקען דעם אויבערשטן מיט זייער גאנצער הארץ.

נאה דורש' שמיני

הילף? טראכט ר' ד. צו זיך, און שטעלט זיך אין זייט און גייט ארויס פון קאר. ערשט נאכן ארויסגיין פון זיין אויטא האט ער באמערקט דעם פארדעכטיגטן אויסזען פונעם דרייווער.

"העלא, א דאנק פארן זיך אפשטעלן", האט דער דרייווער געזאגט מיט א אויסגעשפראכענע אראבישן אקצענט, "עס האט אונז זיך געענדיגט די באטערע און מיר ווארטן שוין א שעה און א האלב, אז עמיצער זאל זיך אפשטעלן פאר אונז", האט ער צוגעלייגט, און אין דער זעלבער צייט געשיקט א פארדעכטיגן בליק אויף צוריק.

פארוואס האט דער אראבער געזאגט "אונז", בלשון רבים, און וועמען זוכט ער דארטן אויף א אינטער? די פראגעס האבן זיך ערוועקט אין זיין הארץ, אבער בעפאר ער האט אנגעיאגט צו אויפכאפן די ריכטיגע אויספיר און ראטעווען זיין לעבן, האט אים די שרעקליכע מצאיות געפאטשט אין פנים...

פאר ר' ד. דערשטוינטע אויגן זענען מיטאמאל ארויסגעקומען פון צווישן די הויכע זאנגען אין די דערנעבנדיגן ווייץ-פעלד דריי ביזע געשטאלטן, דאס זענען געווען דריי אראבער, וואס זייערע ברענענדיגע בליקן האבן אויסגעזאגט זייערע ביזע כוונות.

אינצווישן האבן זיך אויפגעכאפט די פאמיליע מיטגלידער וואס זענען געזיצן אינעווייניג אין קאר, און באלד האבן זיי פארשטאנען אין וועלכע צרות זיי זענען. דורכ'ן פענסטער האבן זיי געקוקט מיט ציטער אויף זייער פאטער וואס איז געשטאנען אליין אויסערן אראבער וואס דערנענטערן זיך צו אים מיט שרעק. די ציל פון יענע אראבער איז נאכנישט געווען קלאר אינגאנצן, אבער דאס איז זיכער, עס האט נישט אויסגעזען פאזיטיוו...

זיי האבן געקוקט מיט ברייטע אפענע אויגן אויף וואס עס טוט זיך אינדרויסן פונעם אויטא, אין הארצן זענען זיי שוין געווען זיכער אז דא גייען זיי ווערן קרבנות פון א אויטא רויבעריי - אין בעסטן פאל, אדער א ברוטאלער טעראר אטאקע - אין ערגסטן פאל, אבער אין די מינוט איז מיטאמאל געענדערט געווארן די געשיכטע.

בלויע-רויטע לעמפלעך האבן מיטאמאל באלויכטן די פינסטערניש פון דער נאכט, באלויט מיט א שארפע סידענע. פון דער פינסטערניש זענען געקומען צו פליעהן צוויי פאליציי קארס וועלכע זענען ווי פון הימל אנגעקומען און זיך געגעבן א שטעל אפ נעבן זיי.

"עס זענען דא טעראריסטן!" האבן די פאמיליע-מיטגלידער געשריגן מיט שרעק פאר די פאליציאנטן, און זיי זענען שנעל ארויס פון זייערע אויטאס. די טעראריסטן זענען צוטומלט געווארן פון די פלוצימ'דיגע ענדערונג, עס האט זיי גענומען א סקונדע זיך צו כאפן און פרובירן אנטלויפן, אבער בחסדי

עס איז יעצט א פערטל צו עלף ביינאכט. אויפן וועג ארויס פון דער שטאט בני ברק, איז דא טרעפיק ווי שטענדיג, אויך אין די צייט. נאכן ווארטן א קורצע צייט איז די לייט געווארן 'גרין', און די מיניווען פון פאמיליע ד. האט זיך אויסגעדרייט לינקס און גלייך נאכדעם רעכטס, און פון דארט האט עס אנגעהויבן צו פארן אויף דרום זייט.

און פלוצים דערהערט זיך א רוף פון אונטן: "ווארט, איך האב פארגעסן צו בענטשן ברכת המזון!", און דער מיניווען דרייט זיך אוועק צו דער זייט פון די וועג און שטעלט זיך אפ. "נישט געפערליך, איך וועל דא בענטשן, בדיעבד איז עס גוט...", הערט מען ווידער די שטימע, און אנטשולדיגט זיך אויף די אפשטעל וואס ער האט צוגעברענגט און פרובירט זיך צו בארואיגן. אבער דער פאטער איז נישט מסכים, אין זיינע אויגן איז א 'בדיעבד'דיגע ברכת המזון נישט ווי עס דארף צו זיין, און ער באשליסט גלייך זיך אויסדרייען צוריק קיין בני ברק.

פאמיליע ד. וועלכע איז יעצט צוריק פון א פאמיליע-שמחה וואס איז פארגעקומען אין שטאט בני ברק, זענען שוין געווען אויפן וועג צוריק קיין נתיבות, אבער צוליב קענען בענטשן ברכת המזון ווי עס דארף צו זיין, האבן אלע איינשטימיג מסכים געווען, זיך צוריקקערן אויף זייערע טריט.

צו זייער מזל, זענען זיי נישט געווען צו ווייט, אזוי אז דער גאנצער פארהאלטונג, צוריק פארן קיין בני ברק, בענטשן אין זאל און צוריק אויפן

אייענע פון די וועגן וואס פירן קיין דימונה

וועג אינדרויסן פון בני ברק, האט גענומען נאר ארום צוואנציג מינוט. די קורצע צוואנציג מינוט וועט שפעטער קלאר ווערן פאר זייער א קריטישן באדייט. אבער לאמיר נישט פארקריכן פון די סדר.

פאמיליע ד. האט זיך ווידער ארויסגעלאזט אויפן וועג, א וועג פון א שעה און א האלב. צוליב די מידקייט, זענען רוב פון די פאסאזשירן אינעם קאר איינגעשלאפן און אין די מיניווען איז געווען שטיל און רואיג.

נאנט צו הצות ביינאכט איז דער אויטא אריין אין א טונקלן און שמאלן וועג וואס האט געפירט צו די שטאט נתיבות, און פלוצים באמערקט דער פאטער א אויטא וואס שטייט אויף דער זייט פון וועג ווען די דעק העכער די מאטאר איז אפן, און דער דרייווער ווייזט אז ער גויטיגט זיך אין הילף.

נו, ווי קען מען אפזאגן א איד וואס דארף

די כוונה פון ענטפערן אמן

ד.מ.: כאטש עס איז נישט אנטפלעקט געווארן פאר אונז דער קץ, זענען מיר פארזיכערט און מיר גלייבן מיט די גאנצע הארץ אז הקדוש ברוך הוא איז באגלייבט צו זיין הבטחה און וועט אונז אויסלייזן ווען עס וועט קומען דער צייט. אבער דער טור (או"ח סא) ברענגט אז דער רמ"ה שרייבט אויף דער שבת: "נישט יעקב האט עס געזאגט, און נישט זיינע קינדער, און נישט משה האט עס געזאגט."

און תוספות (שם ד"ה א"ר) שטייט אז בשעת'ן ענטפערן אמן דארף מען מהרהר זיין דער שבת, און דער ב"ח ברענגט עס (או"ח סוף סי' נו) און אויך דער 'פרישה' (שם ז; או"ח קכד ו). און אזוי שטייט אין 'ספר חסידים' (יח): "דער מענטש דארף אינזיין האבן בשעת'ן ענטפערן אמן אז דער אויבערשטער איז אל מלך נאמן". און אזוי זעהט אויס פון 'משנה ברורה' (קכד לו) וואס שרייבט אז די סיבה פארוואס דער 'שלחן ערוך' פסק'נט (שם ח) אז מען דארף זאגן אמן "ארוכה קצת", און די שיעור פון די לענג איז ווי די לענג פון "א-ל מלך נאמן", דאס איז ווייל "דאס איז די טייטש פון 'אמן' און דאס איז איר ר"ת". און זעה אין 'לחם רב' (קכד ה) וואס שרייבט קלאר אז די סיבה פארוואס מען האט אפגעשאצט די לענג פון ענטפערן אמן לויט די ווערטער, ווייל ווען מען ענטפערט אמן דארף מען טראכטן פון זיי.

אין פירוש התפילות והברכות (ח"ב עמ' קיב) ווערט געברענגט אז אויף די ברכות וואס זענען הבטחות אויף די גאולה, דארף מען ענטפערן אמן מיט די באדייט פון: "א-ל מלך נאמן", צוזאגן אז הקב"ה איז באגלייבט אז ער וועט טוהן אלעס וואס ער האט צוגעזאגט דורך די נביאים. און ערקלערט דארט אז ענטפערן אמן מיט די באדייט איז א "גרויסע אמונה" און אויף דעם זאגן חז"ל (שם): "כל העונה אמן בכל כוחו פותחים לו שערי גן עדן".

'א-ל מלך נאמן'

די ווארט אמן האט נאך א באדייט, אז ה' איז 'א-ל מלך נאמן' - וואס דאס איז די ר"ת פון 'אמן', און ד.מ. אז דער וואס ענטפערט אמן זאגט עדות אויפן באשעפער אז ער איז א-ל מלך נאמן. דערפאר בשעת'ן ענטפערן אמן דארף מען טראכטן די ווערטער.

מקורות וביאורים: ...

די פשוטע טייטש פון די ווארט 'אמן' איז 'אמת' (פירוש התפילות והברכות לר"י בן יקר ח"ב עמ' קיב). אבער אין מסכת שבת (ק"ט ב) דרש"ט רבי חנינא אז 'אמן' איז ראשי תיבות: "א-ל מלך נאמן", און רש"י ערקלערט (שם ד"ה א-ל): "אזוי זאגט ער עדות אויפן באשעפער אז ער איז א-ל מלך נאמן". אין סידור 'צלותא דאברהם' (ח"א עמ' רסא) צייכנט ער אן אז דער שבת שטאמט פון 'ספר יצירה' פ"ה מ"ה). און זעה אין 'פירוש התפילות והברכות' פון ר"י בן יקר (ח"א עמ' פא) וואס שרייבט אז די קינדער פון יעקב האבן געזאגט דער שבת אין דער צייט וואס זייער פאטער האט געוואלט אנטפלעקן פאר זיי די צייט פון די ענדע פון די גלות, און די שכינה איז אוועק פון אים (ראה פסחים נו א). ווען יעקב'ס קינדער האבן זיך איבערגעציגט אז פון זיי איז באהאלטן געווארן דער צייט פון די גאולה, האבן זיי געזאגט: "א-ל מלך נאמן"

רועי אמונים

פון די ווערטער פון אונזערע רבי'ס אויף ענטפערן אמן

הגאון רבי בן ציון יעקב הלוי וואזנער שליט"א אב"ד 'שבט הלוי' בית שמש

האב איך געבעהטן אז זיי זאלן זיך אזוי פירן. און זעהט די וואונדער ווי שטארק טוהט דער זאך דערפרייען השי"ת און מענטשן, אז זיי אלע טוהן ב"ה פארזעצן דעם חשובן מנהג מיט גרויס פרייד, זיי מיט זייערע ווייבער, זייערע זין און טעכטער פון נאנט און פון ווייט. און אזוי קענען אפילו די פרויען ענטפערן מער פון נייציג אמן'ס יעדן טאג.

און אויסער די גרויסע מעלה פון ענטפערן אמן ווי דערמאנט פריער, איז אין אט די הייליגע און ערליכע הנהגה פאראן א ענין פון חינוך פאר דעם יונגן דור, זיי זאלן זיך צוגעוואוינען צו זאגן ברכת המזון און אנדערע ברכות, דאנקן מיט א "קול שמחה" אזוי ווי עס דארף צו זיין, אזוי ווי איך האב געזעהן ביי די זקני הדור, כ"ק אבי אדוני מורי ורבי, און מיין רבי דער 'בית ישראל' פון גער, זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, וואס ביידע האבן זייער מקפיד געווען אויף דעם.

און דאס אלעס האט זיך ביי מיר געשטארקט נאכדעם וואס איך האב געזען פלאם פייערדיגע הייליגע ווערטער וואס זענען געשריבן געווארן אין זוהר הק' (וילך רפה ב) איבער די גרויסע ענין און שכר פון ענטפערן אמן [און פון די אנדערע זייט ח"ו די שרעקליכע און שוידערליכע ווערטער וועגן די שטראף פון די וואס גרינגשעצן און שווייגן בשעת'ן ענטפערן אמן, עיי"ש]. און דארט שטייט אז אויף דער מענטש וואס היט און ווארט ווען וועט ער זוכה זיין צו די זכות פון ענטפערן אמן, איז געזאגט געווארן דער פסוק (ישעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמינים". און מען קען זאגן, אז אין דעם איז דא א רמז אז די שכר פון ענטפערן אמן איז צו זען דורות ישרים - "גוי צדיק שומר אמינים". און דער אויבערשטער זאל העלפן אז דאס זאל זיין אייער שכר און די שכר פון אלע וואס זענען אפגעהיטן אין דעם.

וואויל איז פאר אייך מזכי הרבים וואס האבן זוכה געווען מזכה זיין כלל ישראל מיט אלעס גוט'ס בזה - ובבא, אכ"ר.

וואו עס שרייבט מיט גרויס ידיוות

בעזה"ת ר"ח ניסן תשפ"ג

לכבוד די ארגאניזאציע 'בני אמונים' די ערליכע אידן וואס טוהן אויף צו מחזק זיין דאס ענטפערן אמן שיחיו לאוי"ט א גוטן און אלעס גוט'ס.

איך וויל דא איבערגעבן וואס איך געהערט פון די מויל פון אדוני אבי מורי הנה"צ בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל: ווען עס האבן זיך פארמערט נייע סארט קראנקהייטן און שווערע פעלער ל"ע, איז ער געווען געוואוינט צו זאגן אז לויט זיין מיינונג קומען די אלע צרות צוליב אט די זינד: א. "עבירות שבסתר" - אלעס וואס בארירט צו קדושת ישראל, און עס איז באקאנט אז ער איז געשטאנען אין שפיץ פון די קעמפער אקעגן די "מגיפה פון די טמא'ענע אינטערנעט". ב. דאס גרינגשעצונג אין ענטפערן אמן.

די פוסקים שרייבן אז מען דארף מקפיד זיין ענטפערן נייציג אמונים יעדן טאג (ראה 'מגן אברהם' ו' ד). און אויך פרויען זענען מחוייב צו דערגרייכן די צאל. צוליב די חיזוק און די וויכטיגקייט פון דער ענין און די זיכוי הרבים וועל איך דא פארציילן מיין פריוואטער מנהג וואס שוין אסאך יארן האב איך עס איינגעפירט ביי מיר אין שטוב און ביי מיינע קינדער זאלן זיין געזונט, מיט גרויס הצלחה. און עס דערציילן קומט צוליב וואס איז באקאנט מפי סופרים וספרים אז כאטש דער מענטש דארף באהאלטן זיינע מעשים טובים, אזוי ווי עס שטייט (מיכה ו ח): "הוצנע לכת עם אלקיך", אבער אויב גלייבט ער דורכ'ן עס פארציילן פאר אנדערע, וועלן זיי זיך אפלערנען פון דעם, מעג מען און עס איז אויך א גרויסע מצוה עס מפרסם זיין.

וויבאלד שוין אסאך יארן איז באלויבט אויף מיר די מצוה און די געוואלדיגע גרויסע זכות וואס איז נישטא אין איר גלייכן, דאס מיינט איך די מצוה פון ענטפערן אמן, און איבערהויפט לויט וואס די חכמים זכרונם לברכה זאגן (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", און זייער הבטחה אז "כל העונה אמן בכל כוחו פותחים לו שערי גן עדן" (שבת ק"ט ב). האב איך איינגעפירט ביי מיר אין שטוב ווען מיינע קינדער זענען נאך געווען יונג, אז מיין רעביצין תחי' לאוי"ט זאל זאגן ברכת התורה און ברכת השחר אזוי אויך ברכת הנהנין הויעך פאר אונז און פאר די גאנצע משפחה, און אזוי, הערן מיר אלע און מיר ענטפערן אמן, און אזוי פירן מיר זיך ביזן היינטיגן טאג. אזוי אויך ווען מיינע פארהייראטע זון און טעכטער מיט די אייניקלעך הי"ו קומען אונז באזוכן, אדער ווען עס קומט אויס אז מיר זאלן זיי באזוכן,

א בריוו פון א געטרייער ליינער

למע"כ נשיא בני אמונים הרב יעקב דוב מארמארשטיין שליט"א שלום וברכה

אויך איך לייך יעדע וואך ענקער שיינער גליון 'וכל מאמינים', און איך האב פון דעם א געוואלדיגע נוצן. אויף ענטפערן אמן זאגן די חכמים (ברכות ו ב): "אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהן", און איר שטייט אויף אייער פאזיציע יעדע וואך צו מעורר זיין אויף די חשיבות פון ענטפערן אמן.

שוין עטליכע מאל וואס איר שרייבט אויף די ערשיינונג פון בושה, אז עס זענען דא וואס שעמען זיך צו ווענדן צו וועמען זיי קענען נישט און אים בעהטן ער זאל צוהערן צו די ברכות השחר. איר האט ריכטיג געשריבן אז "הכל לפי המתבייש", ווייל דער וואס ווייסט די ריכטיגע ווערד פון ענטפערן אמן, פארשטייט אויף אמת, אז מיט דעם געבט ער פאר זיין חבר א מתנה וואס מען קען עס נישט שאצן.

איך האב געטראכט אפשרייבן פאר אייך א וואונדערליכן רמז וואס איז מיר ארויפגעקומען אויף די געדאנק אין דער ענין: עס איז באקאנט אז אין קאפיטל כ"ט אין תהילים איז דא איין און ניינציג ווערטער, אזוי ווי די גימטריה פון אמן. און דער לעצטער פסוק איז: "ה' עוז לעמו יתן...", אונז צו לערנען אז דער וואס וויל מקפיד זיין אויף ענטפערן אמן שיקט מען אים פון הימל מוט און שטארקייט.

זאל השי"ת אייך געבן מוט און כח נאך אסאך לאנגע יארן קענען ווייטער אויפהייבן די פאן פון ענטפערן אמן, אמן ואמן.

וואונטש
ברוך שמעון הכהן
חיפה

מען קען שיקן בריוו צו די פאקס: 08-9746102
אדער צו די אימעיל אדרעס: 9139191@gmail.com

די מעלה פון ענטפערן אמן איז די כוונה

די סיבה אויף די ווערטער פון די חכמים וואס זאגן (נזיר סו ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" הענגט אן דער מאירי (שם) אין דעם וואס די כוונה פון דער עונה אמן איז מער פון דער מברך, ווייל "רוב מאל די כוונה פון דער וואס נייגט זיין אויער צו הערן, איז גרעסער פון די כוונה פון דער וואס זאגט די ברכה".

אויך רבי יצחק אבוהב אין זיין ספר 'מנורת המאור' (פרק קיא) גייט אויף דער וועג און שרייבט אז דער וואס ענטפערט אמן איז זיין שכר דאפעלט פון דער מברך, ווייל דער עונה אמן, אויסער פון עס ארויסזאגן מיטן מויל, האט ער אויך אינזין אין הארץ, "אבער דער מברך, קען אמאל עס זאגן אן כוונה, ווייל ער איז געוואוינט עס זאגן מיט זיין מויל".

אפשרייכן די כוונות פון אמן

אויך רבי אליעזר פאפו בעל 'דמשק אליעזר' (מערכת א ערך אמן) רופט מען זאל זיך מחזק און אלעס טוהן כדי צו אינזין האבן ביים ענטפערן אמן, טראץ די שוועריגקייט וואס איז דא אין דעם, און טראגט אויך אן א פראקטישע עצה וואס טוהט פארגרינגערן עס צו קענען אויספירן, און דאס זענען זיינע ווערטער: "כאטש אז די חכמים זאגן (ע"ז ג א): 'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו', און פארן אויבערשטן איז אנטפלעקט אז אונזערע הערצער זענען נישט מיט אונז, און מיר זענען ווי שיכורים צוליב די שוועריגקייט וואס דער צייט ברענגט מיט זיך, דאך ליגט אויף אונז א חיוב זיך צו מחזק זיין און אינזין האבן ווען מען קען, און דער אויבערשטער וועט העלפן. און יעדער ערליכער זאל אויפשרייבן אויף א פאפיר אדער אויף קלף די כוונה פון אמן פון די ברכות און קדישים, און דאס זאל שטענדיג ליגן אקעגן זיינע אויגן ביי די הויכע שמו"ע און ביי די קדישים, און דער אויבערשטער וועט אים העלפן מן השמים, און וועט באקומען א דאפלטע שכר מן השמים".

שערי גן עדן

אמן און ברכות אין די וועג פונעם בעל הילולא

די 'אלט ניי' שוהל אין פראג

דער מהר"ל מפראג
י"ח אלול שס"ט

רבי יהודה ליוואי איז געבוירן צו זיין פאטער רבי בצלאל אין שטאט פוזנא וואס איז אין פולין ארום די יאר ר"פ. דער מהר"ל דערמאנט נישט אין זיינע ספרים די נעמען פון זיינע רבי'ס, וועגן דעם זענען דא וואס האלטן אז רוב תורה האט ער אליינס געלערנט.

ווען ער איז גרעסער געווארן האט ער חתונה געהאט מיט די רעביצין פערל א טאכטער פון ר' שמעלקא רייך. אין יאר ש"ג איז ער אויפגענומען געווארן אויף רב פון ניקלשבורג, און שפעטער אלס רב פון גאנץ מורביה. נאך צוואנציג יאר, אין יאר של"ג איז דער מהר"ל אריבער וואוינען אין פראג און האט דארט געגרינדערט א גרויסער בית המדרש, ווי דארט האבן געלערנט תלמידי חכמים און גדולי תורה מופלגים. זיין ערשטער חיבור 'גור אריה' אויף פירוש רש"י על התורה, האט דער מהר"ל געדרוקט אין יאר של"ח. נאכדעם האט ער ארויסגעגעבן נאך אסאך ספרים, ווי ער פארטיפט זיך אין די יסודות פון די תורה, וואס און וויאזוי דארף דער מענטש זיך צו פירן, און זיי זענען געווארן פון די ספרי-יסוד צווישן כלל ישראל.

מיט די יארן איז דער מהר"ל אריבער פון פראג וואוינען אין פוזנא, זיין היימשטאט, און דארט געדינט ברבנות. אין יאר ש"ח איז ער אויפגענומען געווארן צו דינען אלס רב פון פראג, א שטעלע וואס ער האט אנגעהאלטן ביז זיין הסתלקות י"ח אלול שס"ט.

אויף די גרויסקייט פונעם מהר"ל און זיין חשיבות צווישן די חכמי ישראל קענען מיר לערנען פון וואס די פראגער אידן האבן געשריבן אויף זיין מצבה אין דעם אלטן בית החיים אין פראג: "כל פרד"ס נכנס שלום ועבר, ויחכם מכל דגמר וסבר, ולא הניח דבר, קטן וגדול אסף וצבר, עשיית ספרים אין קץ חיבר, ויצבור בר יותר מט"ו חיבורים, נאוו לחייו בתורים, שבכתב ושבעל פה בשמלתו נוצחות וגוברין, ובחידישים על כל ששה סדרים, על למרא אבירים, משאלות ותשובות נוצחות וגוברין, ובחידישים על כל ששה סדרים, על למרא רש"י ותוספות המה הגיבורים, בפלפולים חריפים ויקרים... ביראה וטהרה בזריות וזהירות גמורים, אין כמותו גבר בגברים, לו דומיה תהלה כי אין מספרים, לרוב כח מעשיו הישרים, רעה נאמן היה לשיות פוזורים...".

אמונה אויס פון פארשטיין

דער מהר"ל ('נתיבות עולם' נתיב העבודה פרק יא) ערקלערט אז ווייל די עיקר פון ענטפערן אמן איז א דערקלערונג אויף די ווערטער פונעם מברך, דערפאר דארף עס געזאגט ווערן מיט כוונה און פארשטאנד, און דאס זענען זיינע ווערטער:

"דארפסט פארשטיין די ווארט אמן, און דער אונטערשייד וואס איז דא צווישן דער מברך און צווישן דער וואס ענטפערט אמן. דער וואס ענטפערט אמן פעלט אויס ער זאל האבן פארשטאנד און שכל אז ער גלייבט די זאך, און אזאך וואס איז אן פארשטיין הייסט נישט אמונה, אמונה איז דאך אין הארצן. אנדערשט איז דער מברך, כאטש עס איז ראוי ער זאל אינזין האבן, פון דעסטוועגן אז ער האט געזאגט א ברכה, אויב ער האט נישט אינזין געהאט האט ער אויך יוצא געווען. אבער אויב ער ענטפערט אמן אן כוונה, איז עס אינגאנצן נישט קיין אמן".

א דערקלערונג פון אמונה
אין די יסודות הדת

נאך ערקלערט דער מהר"ל ('נתיבות עולם' נתיב האמונה פרק א) אז ענטפערן אמן איז א אויסדרוק אויף די אמונה פון דער מענטש און דורך דעם קען מען דערגרייכן צו גרויסע מדרגות אין אמונה, דערפאר האבן חכמים געזאגט אז א מענטש זאל ענטפערן אמן "בכל כוחו" (שבת קט"ב). אזוי ווי א מענטש מוז אנהאלטן זיין אמונה מיטן גאנצן כח, אזוי אויך ענטפערן אמן דארף זיין מיטן גאנצן כח. "און ווען ער ענטפערט אמן טוהט ער זיך באהעפטן אין דעם וואס ער גלייבט - דאס איז ה' יתברך, און דער זאך איז אמונה אליין..."